

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 21.11.2003
KOM(2003) 704 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET**

Vigtige spørgsmål vedrørende Europas konkurrenceevne - mod en integreret tilgang

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET**

Vigtige spørgsmål vedrørende Europas konkurrenceevne - mod en integreret tilgang

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	3
2.	Spørgsmål vedrørende konkurrenceevnepolitikken i EU	4
3.	EU's konkurrencemæssige udfordringer	5
4.	Den aktuelle udvikling i den industrielle konkurrenceevne	7
4.1.	Produktivitetsvækst og afindustrialisering	8
4.2.	Udflytning	10
5.	Hvordan takles spørgsmål vedrørende konkurrenceevnen bedre?	12
5.1.	Analyse af konkurrenceevnen som grundlag for indsatsen	12
5.2.	Etablering af de rette lovgivningsmæssige rammer	13
5.3.	Styrkelse af bestræbelserne på at fremme forskning, innovation og iværksætterånd	17
5.4.	Kommissionens bidrag	18
6.	Konklusioner	19
	BILAG	21

1. INDLEDNING

EU skal være mere konkurrencedygtig. En konkurrencedygtig europæisk økonomi vil skaffe os midlerne til at opretholde vores sociale model og sikre et højt niveau af forbruger-, sundheds-, og miljøbeskyttelse, hvilket vil give os mulighed for at nyde en høj livskvalitet og øge vores levestandard.

På Det Europæiske Råds møde i foråret 2003 blev der sat politisk fokus på konkurrenceevnen. Rådet (konkurrenceevne)¹ fik stillet til opgave at styrke den økonomiske dimension i Lissabon-strategien, idet det blev opfordret til "aktivt påtage sig sin horisontale rolle og øge konkurrenceevnen og væksten inden for rammerne af en integreret strategi for konkurrenceevne, som skal udformes af Kommissionen, idet såvel horisontale som sektorspecifikke spørgsmål regelmæssigt bliver taget op til nyvurdering".

Denne meddelelse har et dobbelt sigte:

- For det første skal den gøre Rådet opmærksom på en række spørgsmål, som der skal tages stilling til, og som skal prioriteres højt på den politiske dagsorden, og foreslå en arbejdsmetode, hvorigennem spørgsmål vedrørende konkurrenceevnen kan kortlægges og takles systematisk. Disse spørgsmål udgør klart nogle af elementerne i en integreret tilgang til konkurrenceevnen.
- For det andet skal meddelelsen ses som et svar på opfordringen fra Det Europæiske Råd i oktober 2003, idet den indeholder en foreløbig analyse af den seneste tids bekymringer om afindustrialiseringsprocessen - en risiko, som Europa tilsyneladende menes at stå over for. Kommissionen vil komme med en mere fuldstændig analyse i de kommende måneder og vil nøje undersøge de vilkår, som påvirker Europas specialisering og placering i den internationale arbejdsfordeling. Kommissionens overvejelser vil ske i forbindelse med dens kommende gennemgang heraf i en meddelelse om industripolitik og i lyset af udarbejdelsen af de nye finansielle overslag.

Der er tydeligvis en klar forbindelse mellem afindustrialisering og politikker for konkurrenceevnen. Politikker, som støtter konkurrenceevnen, vil bidrage til at stoppe afindustrialiseringsprocessen. Sådanne politikker vil også bidrage til en regulær overgang til en moderne industriøkonomi. Denne overgang vil føre til ændringer i beskæftigelsesfordelingen på tværs af sektorerne. Historisk set er tabet af beskæftigelse inden for fremstillingsindustrien blevet modsvaret af en endnu større stigning i beskæftigelsen i servicesektorerne. Mens sådanne strukturforandringer fortsat vil forekomme, bliver det i stigende grad vanskeligt for personer med lavt uddannelsesniveau at genfinde beskæftigelse. De udgør et segment i vores arbejdsstyrke, som er særligt sårbart i tilpasningsprocessen. Selv om sådanne tilpasninger unægteligt kan være byrdefulde for lokale økonomier og på det sociale plan, vil den heraf følgende bedre ressourcefordeling forbedre nationalindkomsten og velfærdet. Politikker, som øger vores innovationspotentiale og vores menneskelige kapitalgrundlag, vil også øge arbejdsproduktiviteten og vores komparative fordele internationalt.

¹ Rådet reviderede sine arbejdsmetoder i sommeren 2002. I den forbindelse blev Rådet (konkurrenceevne) oprettet gennem en sammenlægning af de tidligere råd for det indre marked, forskning og industri.

I den forbindelse og med henblik på at forbedre vores konkurrenceevne opstilles i denne meddelelse derfor en række aktioner af stor politisk eller umiddelbar økonomisk betydning, som Rådet, Europa-Parlamentet, medlemsstaterne og Kommissionen bør iværksætte øjeblikkeligt for at afhjælpe de manglende økonomiske reformer. På Det Europæiske Råds forårsmøde i 2003 blev det understreget, at Lissabon-målene kun vil kunne nås, hvis bestræbelserne på at vedtage og gennemføre strukturreformer i EU skærpes væsentligt. På mange af disse reformområder er mangelfulde fremskridt en streg i regningen i forhold til de forpligtelser og tidsplaner, som stats- og regeringscheferne har vedtaget i Det Europæiske Råd.

2. SPØRGSMÅL VEDRØRENDE KONKURRENCEEVNEPOLITIKKEN I EU

Det bør med det samme understreges, at bekymringerne om Europas konkurrenceevne ikke er af nyere dato, men har spillet en væsentlig rolle i Rådets og Kommissionens politiske overvejelser. Faktisk

- har EU med Lissabon-strategien og i forbindelse med Det Europæiske Råd i Göteborg lanceret en omfattende 10-årskøreplan for økonomisk, social og miljømæssig reform. Kommissionen har i løbet af det seneste år fremlagt en **række politiske og strategiske dokumenter, der supplerer hinanden, og som har en direkte indvirkning på konkurrenceevnen**. De vedrører spørgsmål som, hvordan fordelene ved et udvidet indre marked kan maksimeres og, hvordan den industrielle konkurrenceevne samt forskning, innovation og iværksætterånd kan fremmes². Kommissionen gennemfører desuden et ambitiøst program om reform af monopol-, fusions- og statsstøttepolitikkerne for at forbedre effektiviteten af dens konkurrencepolitiske instrumenter. Desuden stiller de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik krav om sund økonomisk forvaltning og hurtigere økonomiske reformer, således at EU's vækspotentiale kan øges gennem en yderligere stimulering af arbejdsproduktiviteten og dynamikken i erhvervslivet. Senest har Kommissionen lanceret et europæisk vækstinitiativ med henblik på at forbedre investeringerne i net og viden, som er to kritiske investeringsområder³. Kommissionen har i sin endelige rapport om vækstinitiativet skitseret et hurtigt startprogram bestående af projekter inden for områderne transeuropæiske net til transport og energi, bredbånd eller højhastighedsinternet samt til forskning, udvikling og innovation. Det drejer sig om projekter, som kan påbegyndes øjeblikkeligt, har en kraftig virkning på tværs af grænserne, og som vil frembringe positive resultater i form af vækst og job.
- Ifølge Det Europæiske Råds forårsmøde i 2003 gennemfører Europa ikke reformer tilstrækkelig hurtigt. Frem for at foreslå endnu en strategi er formålet med dette dokument derfor at samle **tilstrækkelig opbakning til en integreret tilgang til konkurrenceevne** for at skabe nyt grundlag for forandring. Den merværdi, der ligger i en integreret tilgang, består i, **at helheden er mere end summen af de enkelte dele**. Mange af de aktioner, som

² Det drejer sig om Kommissionens meddelelse "Strategi for det indre marked 2003-2006" (KOM(2003) 238 endelig) af 7.5.2003, Kommissionens meddelelse "Investering i forskning: en handlingsplan for Europa" (KOM(2003)226 endelig/2) af 4.6.2003, Kommissionens meddelelse "Industripolitik i et udvidet Europa" (KOM(2002) 714 endelig) af 11.12.2002, Grønbogen om iværksætterånd i EU (baseret på KOM(2003) 27 endelig) af 21.1.2003 og Kommissionens meddelelse "Innovationspolitikken - en opdatering af EU's tilgang til Lissabon-strategien" (KOM(2003) 112 endelig) af 11.3.2003.

³ "An initiative for growth: investing in Trans-European Networks and major R&D projects", SEC(2003) 819 af 9.7.2003 samt interimrapporten til Det Europæiske Råd: "Et europæisk vækstinitiativ: investering i net og viden med henblik på vækst og beskæftigelse", (KOM(2003) 579 endelig).

forelægges Rådet og Europa-Parlamentet, resulterer i fordele, som rækker meget længere end deres umiddelbare rammer, idet de udløser positive ændringer på mange områder. Et eksempel herpå er EF-patentet. Når det er gennemført, vil det ikke alene gøre det indre marked mere velfungerende, men samtidig også sikre mindre omkostningskrævende metoder til at omsætte forskningsresultater til kommercielle produkter. For hver dag der går, uden at virksomheder er i stand til, mod en overkommelig betaling, at beskytte deres opfindelser i hele EU, vil Europa gå glip af vigtige produktivetsforbedringer, som opstår i kraft af det indre marked samt forskning, udvikling og iværksætterinitiativer.

- Konkurrenceanne bestemmes af produktivetsvæksten; en konkurrencedygtig økonomi oplever høj og vedvarende produktivetsvækst, hvilket medfører en stigning i levestandarden. **Produktivetsresultater bestemmes af mange faktorer.** Af størst betydning er muligheder, som skabes gennem markedsreformer for at stimulere investeringerne; konkurrencens omfang; evnen til nytænkning, både gennem øgede investeringer i FoU og udvikling af menneskelig kapital, især i form af almen uddannelse og erhvervsuddannelse; evnen til hurtigt at omdanne teknologiske og ikke-teknologiske nyskabelser til omsættelige varer; omorganiseringen af arbejdspraksis gennem indførelse af informations- og kommunikationsteknologi; konkurrencelovgivning om forbrugerbeskyttelsesbestemmelser, som sikrer, at konkurrencen har frit spil i det indre marked⁴ (bl.a. på områder, hvor forhindringer for konkurrence og konkurrencen evne består af restriktive lovgivninger og monopoler), hvorved incitamenter til øget produktivitet opretholdes; samt et integreret marked for varer og tjenesteydelser, som sikrer, at alle potentielle fordele realiseres.
- **EU-institutionerne og medlemsstaterne spiller alle en vigtig rolle som "konkurrencen evnens vogtere".** Deres fælles mål er at indføre rammer, som sætter europæiske virksomheder i stand til at vokse og stå sig godt i den skarpe konkurrence på verdensmarkedet. De stærke nye konkurrenter fra Sydøstasien og Latinamerika gør evnen til at takle denne udfordring endnu vigtigere. For at sikre, at EU er på rette spor, er det nødvendigt systematisk at overvåge udviklingen og følge vore virksomheders og økonomiers konkurrencen evne. Desuden skal Kommissionen vurdere, hvilke økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser dens vigtigste lovgivningsforslag har, og sikre, at der ved valg af politikker tages fuld højde for følgerne for konkurrencen evnen. I den forbindelse er konsultation og grundige konsekvensanalyser vigtige instrumenter. De konsekvensanalyser, der gennemføres i forbindelse med mere omfattende forslag fra Kommissionen, sætter også Rådet og Europa-Parlamentet i stand til at vurdere følgerne for konkurrencen evnen. Imidlertid bør sidstnævnte institutioner også sikre, at konsekvensanalyseprocessen fortsættes, når forslagene sendes videre gennem de forskellige stadier i lovgivningsprocessen.

3. EU'S KONKURRENCEMÆSSIGE UDFORDRINGER

Der er siden 1995 noteret en markant afmatning i EU's samlede produktivetsvækst, selv om de enkelte medlemsstaters resultater har varieret. Kommissionen har ved

⁴ Dette gælder både på detail-niveau og for B2B-transaktioner. Den kendsgerning, at konkurrencens fulde styrke ikke har kunnet mærkes på det indre B2C-marked, kommer til udtryk i de betydelige prisforskelle for identiske varer og tjenesteydelser, man ser fra en medlemsstat til en anden, hvilket bekræftes af de seneste prisundersøgelser og Cardiff-rapporten.

adskillige lejligheder understreget, at der er tale om en vigtig udvikling⁵. En gennemgang af de vigtigste faktorer, som har indflydelse på EU's konkurrenceevne, giver anledning til bekymring. Hovedårsagerne til afmatningen er vores manglende evne til at drage fordel af informations- og kommunikationsteknologier (ikt), utilstrækkelig innovation inden for arbejdsmiljø og udvikling af nye, relevante færdigheder samt utilstrækkelige organisationsmæssige ændringer.

Effektiviteten pr. arbejdstime i EU er lavere end i USA; i 2002 udgjorde produktiviteten pr. arbejdstime i EU således 86,8 % i forhold til det amerikanske niveau⁶. Bag dette tal gemmer der sig imidlertid store forskelle mellem medlemsstaternes resultater⁷. Arbejdsproduktiviteten pr. arbejdstime steg med 2,5 % pr. år i EU i perioden 1990-1995, men faldt til 1,3 % i perioden 1995-2000. I USA var de tilsvarende tal henholdsvis 1,1 % og 1,9 %.

EU's økonomiske integration er stadig langt fra at være fuldført. Især er fordelene ved det indre marked ikke slået igennem på de områder, hvor der i mindre grad er gennemført reformer og således også hersker mindre konkurrence, hvilket f.eks. gælder markederne for energi, transport og service. Handelen med varer internt i EU voksede hurtigere end BNP fra 1996 til 2000, men har siden 2001 været stagnerende⁸. Handelen med tjenesteydelser er næsten fordoblet siden 1993, idet den er steget fra 194 mia. EUR til 362 mia. EUR, men der er tydeligvis potentiale for yderligere integration, hvilket kan ske gennem forbedret handel og udenlandske direkte investeringer.

EU's forsknings- og udviklingsindsats sakker bagud i forhold til USA og Japan. Til trods for positive initiativer i nogle medlemsstater har foranstaltninger til at øge omfanget af forskningsinvesteringer og skabe bedre rammer for disse været spredte og langsomme. Mens de seneste tilgængelige tal (2001) indikerer, at de samlede FoU-investeringer i EU-15 er langsomt stigende og nærmer sig 2 % af BNP, det hidtil højeste niveau, er den årlige vækst på 1,3 % fortsat fuldstændig utilstrækkelig til at komme på omgangshøjde med USA og Japan og nå målet på 3 % i 2010. Desuden fortsætter EU's "underskud" på FoU-investeringerne i forhold til USA med at vokse fra 120 mia. EUR i 2000 til 140 mia. EUR i 2001, hvilket hovedsageligt skyldes forholdsmæssigt lavere private investeringer i EU.

Også med hensyn til innovation taber EU fortsat terræn i forhold til sine vigtigste konkurrenter. De seneste tal⁹ viser, at der på en række vigtige punkter fortsat er et stort spænd mellem EU og USA. EU står stadig svagt, når det gælder patenter - især inden for de højteknologiske områder. Tallene tyder også på et bekymrende fald i deltagelsen i livslang læring. Dette skal ses i forbindelse med en generel mangel på private investeringer i

⁵ Jf. 2001-, 2002-, og 2003-udgaverne af *European Competitiveness Report*, henholdsvis SEC (2001) 1705 af 29. oktober 2001; SEC(2002) 528, maj 2002; og SEC(1299) af 13. november 2003/528, maj 2002. Kommissionen har desuden advaret Rådet og Europa-Parlamentet om de eksisterende risici i meddelelsen "Produktivitet: nøglen til konkurrenceevne for EU's økonomier og virksomheder", KOM(2002) 262 endelig af 25. maj 2002.

⁶ Jf. *European Competitiveness Report*, 2003-udgaven, op. cit. fodnote 5.

⁷ I perioden 1996-2002 var den gennemsnitlige produktivitetsvækst pr. time højere i Belgien (2,16 %), Grækenland (3,16 %), Irland (5,12 %), Luxembourg (2,04 %), Østrig (2,43 %) og Finland (2,58 %) end i USA (1,86 %). Selv om BNP pr. arbejdstime i EU i 2002 udgjorde 86,8 % af niveauet i USA, var produktiviteten pr. time i Belgien, Frankrig og Luxembourg højere end i USA. Jf. *European Competitiveness Report*, 2003-udgaven, op. cit. fodnote 5.

⁸ Jf. "Økonomisk Reform: rapport om Fællesskabets produkt- og kapitalmarkeder" (KOM(2002) 743 endelig) af 23.12.2002.

⁹ Jf. "Resultattavlen for innovation, 2003", SEC(2003) 1255 af 10.11.2003.

videregående uddannelse og erhvervsuddannelse i EU i forhold til de vigtigste konkurrenter¹⁰. Men nogle indikatorer giver anledning til en mere positiv vurdering. F.eks. er videnskabeligt uddannede og teknologiuddannede kandidaters andel af alle nye kandidater i EU betydeligt højere end i USA, og underskuddet i forhold til USA for så vidt angår ikt-investeringer er blevet halveret siden 1996.

EU lider stadig under manglende iværksætteraktivitet¹¹. At starte egen virksomhed betragtes ikke nær så ofte som en erhvervsmulighed som i USA. Der er afgørende, at holdningen til iværksættervirksomhed forbedres, og at incitamenterne til at drive egen virksomhed styrkes.

EU har ikke blot behov for flere iværksættere, men også for **vilkår, som understøtter virksomhedernes vækst**. Manglende finansiel støtte og komplekse administrative procedurer samt mangel på kvalificeret arbejdskraft er stadig de vigtigste barrierer for etablering af virksomhed og for virksomhedsudvidelse. Dette gælder især for teknologiintensive sektorer som f.eks. bioteknologi, hvor antallet af nyetablerede virksomheder på det seneste har været større i EU end i USA, men hvor væksten har været begrænset på grund af utilstrækkelig adgang til risikovillig kapital.

4. DEN AKTUELLE UDVIKLING I DEN INDUSTRIELLE KONKURRENCEEVNE

Problemerne med EU's konkurrenceevne har udmøntet sig i **bekymringer over risikoen for, at EU måske står over for en afindustrialisering**. Gennem de sidste måneder er der rejst sådanne bekymringer i den offentlige debat og på højeste politiske niveau, tydeligst eksemplificeret af et brev til Kommissionens formand fra stats- og regeringscheferne i Frankrig, Tyskland og Det Forenede Kongerige. Disse bekymringer er ikke af nyere dato og er alt andet lige stærkere i perioder med langsom økonomisk vækst eller afmatning¹². Der er ingen tvivl om, at den tilpasningsproces, som er forbundet med vores økonomiers strukturforandringer, kan have mange omkostninger, især på lokalt plan. Imidlertid vil gode makroøkonomiske resultater ikke blot sikre rammer, hvorunder EU's fremstillingsindustri kan forbedre sin produktivitet og i sidste ende blive konkurrencedygtig internationalt og skabe job, men også skabe vilkår for vækst i servicesektoren.

I afsnit 4.1 diskuteres en række elementer i forbindelse med afindustrialisering, og i det følgende afsnit gennemgås nogle forestillinger om udflytning. Disse spørgsmål dukker op som **led i en bredere refleksion om EU's industris resultater og fremtid**. Dette afspejler måske en ambition om, at Europa skal forblive en global magtfaktor inden for industrisektorer, som betragtes som afgørende af strategiske eller andre årsager. Desuden kan det ses som udtryk for en ambition om at genoprette resultaterne på områder, hvor Europa har været svag. Det repræsenterer en bekymring om, at fordi EU's industri er mindre specialiseret inden for teknologibaserede sektorer i forhold til USA og Japan, skal den fastholde sin stærke position inden for traditionelle etablerede sektorer, selv om dette ikke vil være tilstrækkeligt

¹⁰ Jf. "'Education & training 2010": The success of the Lisbon Strategy hinges on urgent reforms (Draft joint interim report on the implementation of the detailed work programme on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe), COM(2003)685 final af 11.11.2003 (den danske udgave er ikke til rådighed).

¹¹ Jf. Benchmarking Enterprise Policy: Results from the 2003 Scoreboard, SEC(2003)1278 af 11. november 2003.

¹² I starten af 1980'erne blev der f.eks. i USA og Storbritannien indledt en omfattende afindustrialiseringsproces, men den betød efterfølgende, at virksomhederne blev omstruktureret og kom på fode igen, og den medførte en mere generel strukturforandring inden for industrisektoren.

til at sikre økonomisk succes på længere sigt¹³. Endelig kan udvidelsen muligvis øge tempoet i de strukturelle tilpasninger i visse industrisektorer i EU.

4.1. Produktivitetsvækst og afindustrialisering¹⁴

Afindustrialisering er en proces, der indebærer strukturelle forandringer. Faldet i fremstillingsindustriens relative andel af nationalindkomsten især i efterkrigsårene er en gentagelse af det fald, der tidligere indtrådte i primærsektorens andel.

Udviklingen i EU's industrielle konkurrenceevne inden for de seneste år er særdeles forskelligartet - se bilag 2. Produktivitetsvæksten i fremstillingsindustrien begyndte at aftage i midten af 1990'erne og er siden saktet agterud i forhold til USA. Det er hovedsageligt højteknologisektorerne, som har bidraget til at øge produktivitetsefterslæbet. Imidlertid har europæiske ikt-producerende fremstillings- og tjenesteydelsessektorer klaret sig særdeles godt, men produktivitetsvæksten inden for ikt-anvendende sektorer er ikke steget som i USA. Det står klart, at ikt har været en vigtig faktor for sektorernes produktivitsresultater.

Produktivitsudviklinger spiller en vigtig rolle i enhver afindustrialiseringsproces, fordi de direkte påvirker virksomhedernes konkurrenceevne. Et vigtigt benchmark består i at foretage en sammenligning mellem EU's og USA's resultater.

Afindustrialisering er en langsigtet (ikke-cyklisk) nedgang i fremstillingsindustrien¹⁵. Det betyder et absolut fald i beskæftigelsen, produktionen, indtjeningen og realkapitalen i fremstillingsindustrien samt et absolut fald i vareeksporten, og der vil forekomme vedvarende underskud på handelen med varer.

Fra 1979 og i alle de efterfølgende underperioder har fremstillingsindustrien oplevet faldende beskæftigelse. De største fald i beskæftigelsen i perioden 1979-1995 blev registreret inden for primærsektoren, men også inden for sektorerne for telekommunikationsudstyr, radio/tv og transportudstyr. Disse fald i beskæftigelsen fortsatte med enkelte mindre undtagelser gennem perioden 1995-2001 og i senere perioder, hvilket afspejler afmatningen i den økonomiske aktivitet.

Alligevel var der kraftig fremgang for værditilvæksten i perioden 1979-1995. De største stigninger blev noteret i kemikalieindustrien (3,5 % sammenlagt årlig værditilvækst i 1995-priser), kontormaskiner (6,9 %), elektronik (6,3 %), telekommunikationsudstyr (4,4 %) og videnskabeligt udstyr og andet udstyr (2,4 %). Fremgangen i værditilvæksten i perioden 1995-2001 har generelt været markant og uensartet. De sektorer, som skiller sig ud i den forbindelse, er elektronik (den sammenlagte årlige værditilvækst steg 14,7 %), telekommunikationsudstyr (steg 15,5 %) og radio- og tv-modtagere (steg 10,1 %).

¹³ Meddelelse om "Industripolitik i et udvidet EU" (KOM(2002) 714 endelig) af 11.12.2002.

¹⁴ De data, som diskuteres i dette afsnit, er fra M. O'Mahoney og B. van Ark (2003-udgaven): *EU Productivity and Competitiveness: An Industry Perspective - Can Europe Resume the Catching-up Process?*, en undersøgelse udarbejdet for Generaldirektoratet for Erhvervspolitik.

¹⁵ Der bør sondres mellem på den ene side vedvarende eller absolut afindustrialisering og relativ afindustrialisering på den anden side. Sidstnævnte vedrører et fald i fremstillingsindustriens andel af BNP. Det er desuden en mere langsigtet proces, som afspejler hurtig produktivitsvækst i fremstillingsindustrien, deraf følgende stigninger i realindkomsterne og en stigende efterspørgsel efter servicesektorernes produkter. Under disse betingelser afspejler faldet i fremstillingsindustriens andel af BNP en strukturforandningsproces hen imod en økonomi, som er domineret af tjenesteydelser.

Kun i et mindretal af sektorerne er beskæftigelsen og produktionen faldet. Det drejer sig om sektorerne for tekstil og beklædning, læder og fodtøj, råstofudvinding, mineralolieindustrien, koks og nukleart brændsel. Sidstnævnte sektors andel af fremstillingsindustriens produktion faldt fra 14,1 % i 1979 til 8,7 % i 2001, mens sektorer som kemikalier, telekommunikationsudstyr, kontormaskiner og elektrisk udstyr kunne registrere en markant stigning i deres andel¹⁶.

Hurtig produktivitetsvækst har været den grundlæggende faktor for væksten i fremstillingsindustriens produktion. Produktionen pr. ansat voksede stort set inden for alle industrisektorer i EU, hvilket afspejler den produktivitetstilnærmelsesproces, som fandt sted i perioden indtil 1995. I perioden 1995-2001 indtrådte der imidlertid et betydeligt fald i produktivitetsstigningen i adskillige sektorer, skønt den fortsat var positiv i stort set alle sektorer. Selv i sidstnævnte periode steg produktivitetsvæksten i flere tilfælde, idet den voksede med en sammenlagt årlig rate på 14,7 % i sektoren for telekommunikationsudstyr, med 12 % i elektroniksektoren, 9,7 % i kontormaskinesektoren og med 5,2 % i elektricitets-, gas- og vandforsyningen.

EU's fremstillingsindustri klarer sig også godt i den internationale handel. Overskuddet på handelen med varer er blevet forbedret med tiden, idet der er registreret en stigning fra 31,5 mia. EUR (0,6 % af BNP) i 1989 til 95,2 mia. EUR (1,1 % af BNP) i 2001. Kun de få tidligere omtalte industrisektorer, som har oplevet en absolut produktionsnedgang, noterer sig for øgede handelsunderskud. Med meget få yderligere undtagelser har alle andre fremstillingsindustrier oplevet øgede overskud i perioden 1989-2001.

Man skal som nævnt huske på, at der historisk set altid har været en relativ afindustrialiseringsproces¹⁷ i gang. En høj produktivitet i fremstillingsindustrien har bidraget til at øge realindkomsten og til at gøre fremstillingsvarer forholdsmæssigt billigere end varer, som produceres i tjenesteydelsessektorerne. Derfor vil fremstillingsindustriens andel af nationalindkomsten og beskæftigelsen uundgåeligt udvise en faldende tendens. Dette er allerede sket og vil fortsat ske i vore økonomier.

For bedre at forstå den strukturelle forandringsproces, og på trods af de åbenlyse tilpasningsomkostninger på kort sigt, som opstår i forbindelse hermed, er det vigtigt at spørge, hvilke økonomiske følger der ville være ved en form for afindustrialisering, såfremt sådanne begynder at opstå.

Det er vigtigt at bemærke, at bekymringerne om afindustrialisering synes at være baseret på et ufuldstændigt syn på de økonomiske realiteter. Flytning af industrielle aktiviteter fra ét sted i verden til et andet afspejler ændrede komparative fordele:

- Imidlertid sikrer internationale handelsforbindelser, at sådanne flytninger ikke udelukkende er til fordel for værtslandene. Sådanne landes øgede eksport vil blive modsvaret af øget import. Udflytning indebærer tydeligvis, at EU's eksport uundgåeligt vil stige i takt med, at den økonomiske vækst i udlandet tiltager, hvilket vil bidrage til at skabe vækst i produktionen og beskæftigelsen i vores økonomier - en vækst, som dog vil forekomme inden for andre sektorer/industrier. Derfor vil der kun forekomme et permanent fald i beskæftigelsen i regioner, som industrierne flytter fra, hvis de tabte job ikke modsvares af eksport til de regioner,

¹⁶ Jf. bilag 2.

¹⁷ Jf. fodnote 15 for en forklaring af begrebet relativ afindustrialisering.

som industrierne flytter til. Det skal dog bemærkes, at en sådan proces tager tid, og at den indebærer betydelige tilpasningsomkostninger; derfor er der behov for en tilpasningsdygtig arbejdsstyrke med færdigheder, som løbende opdateres.

- For det andet vil andelen af importerede varer fra værtslandene fortsat kun vil udgøre en lille del af det samlede forbrug i EU. Varer, og især tjenesteydelser, som er fremstillet på hjemmemarkedet, vil fortsat udgøre langt den største del af det interne forbrug i EU og understøtte beskæftigelsesvæksten.
- Endelig er det vigtigt at minde om, at de lande, som industrierne er tilbøjelige til at flytte til, uvægerligt er mindre velstående og udviklet. Disse lande har behov for kapitalimport for at udvikle deres økonomier, hvilket indebærer, at de i en overskuelig fremtid vil køre med handelsunderskud. Disse underskud vil afspejle tilsvarende kapitaleksport eller handelsoverskud for resten af verden (herunder EU). Det er urealistisk at tro, at de udviklingslande, hvortil industrierne eventuelt flytter, bliver storeksportører af kapital til højindkomstlande i den industrialiserede verden som f.eks. EU.

På baggrund af de gennemgåede tal er der **intet bevis for, at EU's økonomi fremviser tegn på afindustrialisering**. Alligevel er det muligt, at forhold, der bidrager til at fremkalde en sådan proces, kan opstå i en periode, hvor der er langsom vækst og svag produktivitet og ringe innovation.

Derfor bør de **politiske beslutningstagere være opmærksomme på denne potentielle risiko**. Desuden er det afgørende, at Rådet (konkurrenceevne) holdes informeret, og at Kommissionen systematisk overvåger sådanne tendenser i industriproduktionen.

4.2. Udflytning

Udflytning vedrører overførsel af produktion- og andre fremstillingsaktiviteter til steder uden for hjemlandet. Der er allerede forekommet udflytninger inden for EU, hvilket er et udtryk for ændrede komparative fordele ved forskellige steder og/eller på grund af forskellige politiske forhold.

Udflytning har skabt alvorlige bekymringer blandt politiske beslutningstagere, arbejdsmarkedets parter og befolkningen i det hele taget. Disse bekymringer kom allerede til udtryk under de første diskussioner af en EU-udvidelse med lande i Central- og Østeuropa og dukkede op på ny i forbindelse med globaliseringen. Det er klart, at **bedre omkostningsforhold i udlandet uundgåeligt vil tiltrække industrier, som ikke er i stand til at producere under de højtlønnede forhold i de moderne industrialiserede økonomier**; dette bidrager selvfølgelig til væksten hos mindre velstående handelspartnere.

Udflytningen har i høj grad været begrænset til lavteknologiske, arbejdskraftintensive aktiviteter. Imidlertid medfører en sådan udflytning ofte fastholdelse eller oprettelse af nye job i Europa på tjenesteydelsesområder som design, markedsføring og distribution. Dette specialiseringsskifte afspejler en forskydning i de komparative fordele og indebærer, at EU fastholder job, som kræver megen menneskelig kapital og teknologi, og som er karakteriseret ved høj produktivitet og tilsvarende høje lønninger. Ud fra dette kan man bl.a. slutte, at Europa i dag og fremover skal udvikle og styrke grundlaget for sin konkurrencedygtige industriproduktion. For at opnå dette må FoU- og innovationsindsatsen forbedres for at styrke det menneskelige kapitalgrundlag og udvikle vilkår, som støtter virksomheds- og produktivitsvækst.

Imidlertid **udgør andre aspekter ved udflytning - f.eks. flytning af FoU-aktiviteter - en ægte trussel for EU's fremtid.** Især inden for **højteknologiske, forskningstunge sektorer** som lægemiddel- og bioteknologisektoren udfører virksomhederne en stigende del af deres forskning uden for Europa. Disse aktiviteter flyttes i stigende grad til USA for at drage fordel af mere favorable retlige eller omkostningsmæssige forhold og af tilgængeligheden af kvalificerede arbejdstagere. Ifølge en undersøgelse udarbejdet af European Round Table i 2002 advarede store europæiske virksomheder om, at med mindre rammevilkårene blev markant forbedret, ville størstedelen af de nye investeringer blive placeret uden for EU, hvor allerede 40 % af deres FoU foregår. Med denne advarsel bør de politiske beslutningstagere gøre sig klart, at videnskabeligt baserede og videnbaserede aktiviteter, som er afgørende for vores fremtidige levestandard, risikerer at blive marginaliseret i EU.

Det står klart, at mens **der er økonomiske kræfter, som EU hverken kan eller bør gøre noget særligt ved**, er der andre områder, hvor de politiske beslutningstagere bør spille en aktiv rolle. De bør f.eks. tage højde for den igangværende industrielle transformationsproces ved at fremme sammenblandingen af (eller de tætte forbindelser mellem) fremstillings- og tjenesteydelsessektorerne. **De bør også være opmærksomme på den rolle, som industriens rammevilkår spiller, når der træffes beslutninger om udflytning.** Hvis f.eks. den potentielle flytning af nogle af Europas mest konkurrencedygtige industrisektorer viste sig at have sit udspring i ikke-konkurrencedygtige rammevilkår i EU og ikke i omkostninger eller markedsadgang, burde de pågældende politikker revideres. Hvis det viser sig at være tilfældet, ville det rejse alvorlige spørgsmål om Europas evne til at opretholde sin førerposition inden for disse sektorer, som skaber en vigtig spill-over-effekt for resten af økonomien.

Et yderligere udvidet EU med større forskelle mellem lønstrukturer og teknologiske færdigheder vil skabe en europæisk industri, som har bedre muligheder for at gennemføre en konkurrencedygtig reorganisering. Desuden vil **målsætningen om at stille en andel i EU's indre marked i udsigt** for det udvidede EU's nabolande¹⁸, herunder Rusland, de vestlige NIS-lande og de sydlige Middelhavslande, under forudsætning af, at disse lande fuldt ud tilpasser deres lovgivning og vedtager den gældende EU-ret, i lighed med Europaaftalerne for et årti siden, **både give virksomhederne i EU et stort hjemmemarked og lettere adgang til rigelige menneskelige og materielle produktionsfaktorer.** Dette vil styrke konkurrenceevnen for EU's producenter og sikre deres fortsatte tilstedeværelse inden for markedssegmenter, som er kendetegnet ved stærk konkurrence fra producenter i Fjernøsten. Sådanne samarbejds mønstre er allerede i færd med at blive udviklet af EU's tekstil- og beklædningsproducenter i nogle af Middelhavspartnerstaterne, og andre industri- eller servicesektorer kunne utvivlsomt drage nytte af lignende ordninger.

Selv om en virksomheds konkurrenceevne i sidste ende afhænger af, hvor effektivt den kombinerer de forskellige tilgængelige ressourcer, kan offentlige myndigheder spille en vigtig rolle med at lette denne proces ved at hjælpe med at skabe hensigtsmæssige rammevilkår. Det står klart, at **uhensigtsmæssige rammevilkår og et dårligt erhvervsklima kan udgøre en betydelig byrde for erhvervsaktiviteten for ikke at nævne kumulative effekter forårsaget af yderligere lovgivningslag.** Disse politikker er klart vidtrækkende og vedrører både

¹⁸ Som behandlet i Kommissionens meddelelse om "Det bredere europæiske naboskab: en ny ramme for forbindelserne med vores naboer i øst og syd" (KOM(2003)104 endelig udg. af 11.03.2003)

medlemsstaterne, Kommissionen og Europa-Parlamentet, som det vil blive diskuteret i afsnit 5 herunder¹⁹.

5. HVORDAN TAKLES SPØRGSMÅL VEDRØRENDE KONKURRENCEEVNEN BEDRE?

5.1. Analyse af konkurrenceevnen som grundlag for indsatsen

For at opnå præcist målrettede og effektive EU-konkurrenceevnepolitikker, skal disse baseres på grundige økonomiske analyser. Dette vedrører såvel politikernes horisontale som sektorspecifikke aspekter. I løbet af det seneste år har Kommissionen fremlagt en række analytiske dokumenter, som omhandler forskellige politikområder²⁰.

Kommissionens **analyse af konkurrenceevnen er af både generel og specifik karakter**, og den omfatter instrumenter, som hver især er direkte rettet mod spørgsmål om konkurrenceevne, og andre, hvor dette i mindre grad er tilfældet som f.eks. uddannelses- og regionalpolitikker. De specifikke analyseinstrumenter er Kommissionens årlige rapport om konkurrenceevnen og ad hoc-undersøgelser af konkurrenceevnen, som ledsager vurderingerne af de enkelte sektors resultater. I år vil en ny undersøgelse²¹ sætte os i stand til at få et bedre overblik over produktiviteten i de enkelte industrisektorer og give et sammenhængende statistisk grundlag, som vil blive ajourført årligt, og som giver mulighed for at udarbejde grundige analyser.

I meddelelsen om industripolitik fra december 2002 blev det indskærpet, at **selv om industripolitikken pr. definition er horisontal, er den også nødt til at tage hensyn til konkurrencesituationen i de enkelte sektorer**. Denne tilgang blev bekræftet på Det Europæiske Råds møde i oktober 2003. Derudover vil Kommissionen fortsat tilvejebringe **analyser af de enkelte industrisektorer** både med henblik på at afdække sektorspecifikke konkurrenceproblemer og sikre det optimale policy-mix på tværs af en række politikområder, som har indflydelse på den pågældende sektors rammevilkår. Dette bør også give Kommissionen mulighed for at reflektere over instrumenter i forbindelse med omstrukturering af industrisektoren. Disse analyser vil blive gennemført **i tæt dialog med alle interessenter**. De giver udtryk for deres holdninger i form af anbefalinger til foranstaltninger på EU- og nationalt plan. Et eksempel på denne tilgang er **initiativet "G10 lægemidler"**. I en undersøgelse i 2000 blev der sat fokus på denne sektor ildevarslede konkurrenceproblemer og påpeget et behov for at forbedre dens rammevilkår. Som resultat heraf trådte en lille gruppe på 11 beslutningstagere på højt plan²², som repræsenterede medlemsstaterne og interessenterne, sammen for at nå til enighed om fremtiden for denne industrisektor. Gruppen blev enig om 14 vidtgående anbefalinger²³ i 2002. Som svar herpå foreslog Kommissionen en række foranstaltninger, som gør det muligt for Kommissionen og medlemsstaterne at samarbejde om gennemførelsen af disse anbefalinger. Rådet som vedtog omfattende konklusioner, som underbygger vigtigheden af at opretholde en konkurrencedygtig lægemiddelindustri i Europa, idet en sådan understøtter det videnskabelige grundlag, sikrer

¹⁹ En mere detaljeret diskussion af rammevilkår kan findes i Kommissionens meddelelse om "Industripolitik i et udvidet Europa" (KOM(2002) 714 endelig) af 11.12.2002.

²⁰ Heraf kan bl.a. nævnes Cardiff-rapporten om, hvordan det indre marked for varer og kapital fungerer, European Competitiveness Report, resultattavlen for det indre marked samt resultattavlerne for erhvervspolitik og innovation.

²¹ Jf. M. O'Mahony og B. van Ark (2003-udg.), op. cit. fodnote 14.

²² The High Level Group on Innovation and the Provision of Medicines.

²³ Gruppens beretning for 2002 og andet G10-relateret materiale kan ses på: <http://pharmacos.eudra.org>

beskæftigelse af høj kvalitet og spiller en væsentlig rolle for opfyldelsen af vores målsætninger for folkesundheden. Rådet opfordrede medlemsstaterne til at undersøge, hvordan deres prissætnings- og godtgørelsesordninger kan forbedres, og opfordrede Kommissionen til at iværksætte en høring for at støtte denne proces. Blandt andre eksempler på denne tilgang kan nævnes **STAR 21 for rumfartsindustrien og LeaderShip 2015 for værftsindustrien**.

Kommissionen er for tiden involveret i et projekt om tekstil- og beklædningssektorens konkurrenceevnen og retter også opmærksomheden mod virksomhedstjenesteydelser. Andre initiativer, herunder især vedrørende **maskinindustrien og bilindustrien**, følger snarest. Bilindustrien er en af de bærende kræfter i EU's økonomi.

Kommissionen planlægger derfor at oprette en gruppe på højt niveau for at analysere de vigtigste udfordringer for denne sektor, afdække metoder og midler til at forbedre industriens rammevilkår for at udnytte og udvikle dens industrielle potentiale fuldt ud og bidrage til en integreret politisk tilgang.

Dette vil åbne for en gennemgang af denne sektors konkurrenceevne, herunder en vurdering af følgerne af tidligere og kommende lovgivning og andre afgørelser.

5.2. Etablering af de rette lovgivningsmæssige rammer

Som led i Kommissionens bidrag til EU's initiativ om bedre lovgivning har Kommissionen påtaget sig at gennemføre omfattende konsultationer med alle interessenter og har oprettet et effektivt system til at vurdere de økonomiske, sociale og miljømæssige følger af dens forslag, før der træffes afgørelse om, hvorvidt et lovgivningsinitiativ er passende. At stille spørgsmål til nødvendigheden af et lovgivningsinitiativ og overveje alternative løsninger er et væsentligt element i denne proces. I 2004 vil der foreligge en udvidet konsekvensanalyse for cirka halvdelen af Kommissionens forslag i størstedelen af dens arbejdsprogram mod omkring 20 % det første år, ordningen er i kraft. Overordnet vil Kommissionen forstærke bestræbelserne på at sikre, at der tages tilstrækkeligt hensyn til konkurrenceevnen i de forslag, Kommissionen forelægger Rådet, Europa-Parlamentet og medlemsstaterne.

Enkle og effektive lovgivningsmæssige rammer er vigtige, hvis vi ønsker at nå de mål for konkurrenceevne, vi har sat os, og på EU-plan betyder dette især et velfungerende og levende indre marked samt effektive konkurrenceregler. Rådet, Europa-Parlamentet og medlemsstaterne skal hver især bidrage til at fremskynde processen på dette område.

5.2.1. Afslutning af verserende lovgivningsinitiativer

Siden Lissabon-strategien blev lanceret, er der blevet vedtaget mere end 25 lovgivningsforanstaltninger for at udvide reformerne på disse områder, og yderligere 20 forslag er verserende i Rådet og Europa-Parlamentet. I "Strategi for det indre marked 2003-2006"²⁴ opstilles et omfattende handlingsprogram med henblik på optimal udnyttelse af fordelene ved det indre marked efter udvidelsen. **Programmet er vigtigt i sin helhed og skal gennemføres med beslutsomhed.**

Tilbage står imidlertid **en række verserende lovgivningsforslag, som Rådet og Europa-Parlamentet bør træffe hurtige beslutninger om.** Disse forslag udgør vigtige elementer i et

²⁴ Kommissionens meddelelse "Strategi for det indre marked 2003– 2006" (KOM(2003) 238 endelig) af 7.5.2003.

udvidet EU's konkurrenceevne, men kun hvis der tages behørigt hensyn til deres indbyrdes forhold og komplementaritet, vil de kunne tilføre erhvervslivet de maksimale fordele. Der gøres i denne meddelelse ikke forsøg på at opstille en udtømmende fortegnelse over disse forslag. Den indeholder imidlertid henvisninger til en række udvalgte eksempler af stor politisk eller økonomisk betydning og fokuserer på at tydeliggøre stærke tværsektorale synergieffekter, som Rådet og Europa-Parlamentet bør tage højde for:

- Fællesskabsrammerne for **beskyttelse af intellektuel ejendom** er et væsentligt element i et effektivt indre marked, men understøtter også forskning og innovation. Hvis EU fortsat skal være attraktivt for forskningsinvesteringer, nyskabende idéer og produkter, skal det sikres, at intellektuel ejendom beskyttes på tværs af medlemsstaterne. Samtidig skal det sikres, at beskyttelsen af intellektuel ejendom ikke virker hæmmende for innovation og formidlingen heraf, f.eks. ved at indføre urimeligt lange beskyttelsesperioder, og at den ikke udnyttes for at hindre konkurrencen. Selv om der er gjort betydelige fremskridt på dette område i løbet af de seneste år, skal Europa-Parlamentet hurtigt færdiggøre og gennemføre verserende lovgivningsforslag, som udgør vigtige elementer i et effektivt system for intellektuel ejendomsret. Disse omfatter
 - Udkastet til forordning om et **EF-patent**, der er økonomisk overkommeligt og skaber retssikkerhed. Kommissionen vil i den nærmeste fremtid forelægge et formelt forslag om kompetence. EF-patentsystemet kræver også en revision af den europæiske patentkonvention.
 - Udkastet til direktiv om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed.
 - Udkast til direktiv om **foranstaltninger og procedurer til sikring af overholdelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder**. Dette forslag supplerer den for nylig vedtagne forordning om toldmyndighedernes indgriben over for varemærkeforfalskede og piratkopierede varer fra lande uden for EU²⁵.
- Forslaget til et direktiv om **tredjelandsforskeres indrejse- og opholdstilladelse** skal ses på baggrund af en bred og dynamisk europæisk vidensbase med tilstrækkelige og højt kvalificerede menneskelige ressourcer. Dette forslag er sammen med udviklingen af foranstaltninger på nationalt plan (se afsnit 5.3) en forudsætning, hvis Europa skal gøres mere attraktiv for de bedste forskere i verden og for at sikre adgang til de menneskelige ressourcer, som kræves for at opretholde øgede forskningsinvesteringer.
- Europa har behov for et erhvervsklima, som sikrer et rimeligt konkurrencemiljø og gør det muligt for EU-baserede virksomheder at tilpasse sig mere effektivt i det indre marked for at styrke deres konkurrenceevne. Kommissionens forslag vedrørende **direktivet om overtagelsestilbud** vil bidrage til erhvervsudviklingen: det vil underlægge virksomhedsledelse en effektiv markedsdisciplin og fremme virksomhedsomlægninger, samtidig med at væsentlige beskyttelsesrettigheder opretholdes. Gennem den nye **fusionsforordning**, som for tiden drøftes i Rådet og Europa-Parlamentet, sikres en forenkling af Kommissionens henvisning af fusionssager til medlemsstaternes konkurrencemyndigheder med henblik på undersøgelse, der opstilles mere gennemskuelige materielle kriterier til afprøvning af fusioners konkurrencemæssige virkninger og indføres

²⁵ Forslag til Rådets forordning (EF) nr. 1383/2003 af 22.07.2003 om toldmyndighedernes indgriben over for varer, der mistænkes for at krænke visse intellektuelle ejendomsrettigheder, og om de foranstaltninger, som skal træffes over for varer, der krænker sådanne rettigheder, EUT L 196 af 2.8.2003.

en vis fleksibilitet i tidsrammen for fusionsundersøgelser. Forordningen ventes vedtaget mod slutningen af 2003.

- Vedtagelse og effektiv gennemførelse af lovgivningspakken er afgørende for moderniseringen af Europas **system for offentlige indkøb** og for at gøre dette mere gennemsækeligt og åbent for konkurrence. EU's marked for offentlige indkøb, der udgør omkring 16 % af EU's BNP, har stadig langt fra udnyttet sit fulde potentiale. Offentlige indkøb er drivkraften bag iværksætteraktiviteter, idet de udgør et betydeligt eller måske endda det vigtigste efterspørgselselement i en række sektorer som sundhed, transport, miljøbeskyttelse og forsvar. Desuden spiller offentlige indkøb ofte en helt afgørende rolle for udviklingen af vigtige teknologier. Uden den foreslåede lovgivningspakke er det ikke muligt at skabe et fælles "elektronisk udbudsmarked" for hele Europa, og Europa ville heller ikke have rammebestemmelser til rådighed, der er gearede til komplekse kontrakter som f.eks. transeuropæiske net. Samtidig stiller åbne udbud krav om en proaktiv konkurrencepolitik for at sikre, at konkurrencebegrænsende praksis (dvs. statsstøtte, karteller) ikke modvirker de fordele, som kan skabes gennem åbne udbudsprocedurer.
- Et dynamisk indre marked for detailhandel vil gøre det muligt for både de økonomiske aktører og brugerne, herunder de endelige forbrugere, at høste det fulde udbytte af det indre marked. En stram EU-forbrugerpolitik skal sikre, at forbrugerne kan vælge de varer og tjenesteydelser, som bedst opfylder deres behov, uanset hvor i det indre marked. Der er imidlertid endnu meget at gøre på detailområdet med hensyn til både varer og tjenesteydelser for at sikre, at det indre marked fungerer hensigtsmæssigt, og for at tilskynde til transaktioner på tværs af grænserne. Forslaget til et **rammedirektiv om illoyal handelspraksis** og **forslaget til forordning om administrativt samarbejde** er af stor betydning for at nedbringe den fragmentering, der præger såvel de nationale forbrugerlovgivninger i EU som markedet.
- For at skabe bedre rammer for industrisektorerne er der behov for både lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger. Blandt de vigtigste eksempler på lovgivningsforanstaltninger kan nævnes revisionen af **EU's medicinallovgivning**, som for tiden drøftes i Rådet og Europa-Parlamentet, og af endnu nyere dato Kommissionens **forslag til en ny kemikalielovgivning**, som er blevet kraftigt revideret efter en offentlig høring og en grundig konsekvensanalyse. I oktober 2003 udtalte Rådet, at EU-lovgivningen ikke måtte blive et handicap for EU's konkurrenceevne over for de andre førende økonomier. I lyset heraf understregede det, at forslaget til ny kemikalielovgivning ville blive den første test for virkeliggørelsen af denne strategi. Den vil skabe stabile, forudsigelige rammer, som sætter industrien i stand til at planlægge og udvikle sig, og vil kunne bidrage til opretholde konkurrenceevnen og fremme innovation.
- I bredere forstand har Kommissionens europæiske vækstinitiativ sat fokus på yderligere vigtige verserende afgørelser, som skal frembringe **offentlige og private investeringer i transeuropæiske transportnet**, udbredelsen af bredbåndskommunikation og i forskning, udvikling og innovation. Disse net vil alle udgøre en nøglefaktor for så vidt angår en forbedring af konkurrenceforholdene i EU. Mens der er behov for en mere indgående undersøgelse af, hvordan de offentlige og private sektors roller kompletterer hinanden med hensyn til infrastrukturer, er betydningen af offentlig finansiering tydelig. I denne sammenhæng bør følgende initiativer fremhæves: nye forslag om ajourføring af **retningslinjer og finansieringsregler for transeuropæiske net**, ændringer af **eurovignetsystemet** og forslag vedrørende **beskatning i forbindelse med moder- og datterselskaber og i forbindelse med fusioner**.

5.2.2. *Inddragelse af konkurrenceevneaspekter*

Hvis Europa skal kunne fremskynde afgørelser om strukturreformer for at øge konkurrenceevnen og væksten som et middel til at sikre vores sociale og miljømæssige mål, **bør Rådet og Europa-Parlamentet følge Kommissionens eksempel og sikre, at der ved vedtagelse af foranstaltninger tages passende hensyn til, hvilke virkninger de har på konkurrenceevnen.** Dette kræver åben konsultation af alle interessenter og en fornuftig vurdering af forslagernes økonomiske, sociale og miljømæssige følger i alle faser af lovgivningsforløbet. Kommissionen er rede til at støtte denne indsats gennem konsekvensanalyser og ved at hjælpe de andre institutioner, såfremt de ønsker dette, med at vurdere konsekvenserne af de foreslåede ændringer. I denne sammenhæng tillagde **Det Europæiske Råd på sit forårsmøde i 2003 Rådet (konkurrenceevne) en vigtig rolle. Det understregede, at Rådet (konkurrenceevne) skal konsulteres om forslag, som kan få væsentlige følger for konkurrenceevnen - også selv om de ikke direkte hører under dets ansvarsområde.**

5.2.3. *Gennemførelse af lovgivning på nationalt plan*

Det er ikke nok at vedtage sunde retsregler på grundlag af omhyggelige konsekvensanalyser. Når lovgivningen er vedtaget af Rådet, **skal medlemsstaterne inkorporere lovgivning, som ikke er umiddelbart anvendelig**, i national ret, gennemføre den inden for de angivne frister med alle de hermed forbundne administrative foranstaltninger og **anvende den korrekt i praksis**. De nyeste tal giver et noget nedslående billede af medlemsstaternes indsats på dette område. I perioden 1993 til april 2002 beløb det gennemsnitlige tidsforbrug til vedtagelse og retlig gennemførelse af direktiver om det indre marked sig til 2,28 år. Unødige forsinkelser af gennemførelsen ud over de angivne frister forsinker den effektive gennemførelse med gennemsnitligt yderligere 2,21 år. Dette resulterer i et gennemsnitligt tidsforløb på 4,49 år for gennemførelsen af en gennemsnitlig reformforanstaltning. F.eks. har kun nogle få medlemsstater på nuværende tidspunkt gennemført direktivet om retlig beskyttelse af bioteknologiske opfindelser, som skulle have været gennemført i national lov den 30. juli 2000. Dette direktiv er sammen med EF-patentet afgørende for etableringen af klare og effektive rammer for intellektuel ejendom på de vidensafhængige områder biovidenskab og bioteknologi. Inden for samme område gennemførte en række medlemsstater ikke direktivet om udsætning af genetisk modificerede organismer inden for fristen, som var fastsat til den 17. oktober 2002. Dette direktiv er imidlertid af afgørende betydning for at sikre erhvervslivet pålidelige retlige rammer på EU-plan og en stram, gennemskuelig og effektiv bemyndigelsesprocedure, uden hvilken EU's videnskabelige og teknologiske basis på dette område vil blive alvorligt undermineret²⁶.

5.2.4. *Sammenhæng mellem national lovgivning og EU-lovgivning*

Endelig skal medlemsstaterne være opmærksomme på og vurdere betydningen af ny og eksisterende national konkurrencelovgivning. Medlemsstaterne vedtager en stor mængde lovgivning på forskellige områder, hvor Fællesskabet ikke har kompetence, hvor det endnu ikke har foreslået lovgivning, eller hvor EF-lovgivningen giver medlemsstaterne et vist spillerum. Alene på området for regulering af produkter og

²⁶ Med yderligere fald i investeringerne i forskning og udvikling i genetisk modificerede organismer (GMO'er) i EU, som allerede er faldet med 39 % i løbet af de senere år ifølge en aktuel undersøgelse ("Review of GMOs under research and development and in the pipeline in Europe, IPTS/JRC, 2003, ISBN: 92-894-5572-1) og flytning af innovativ forskning, testområder og markedsføring af nye GMO'er til steder uden for EU.

informationssamfundstjenester udarbejder medlemsstaterne årligt 500-600 forskrifter, hvoraf de fleste vedrører fødevarer og landbrug, telekommunikation og transport²⁷. I gennemsnit er 10 % af de udkast, medlemsstaterne indsender til Kommissionen, uforenelige med EF-traktaten eller den afledte fællesskabsret og skal ændres, inden de kan vedtages. Medlemsstaterne skal sikre, at ny lovgivning ikke har nogen negative konsekvenser for erhvervsklimaet, og at den ikke skaber forvridninger eller hindringer for handelen, som ikke kan retfærdiggøres. I den forbindelse opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at gennemføre konsekvensanalyser, når de indberetter tekniske forskrifter om produkter og informationssamfundstjenester.

5.3. Styrkelse af bestræbelserne på at fremme forskning, innovation og iværksætterånd

Det er afgørende, at der skabes et erhvervsklima, som er gunstigt for forskning, innovation og iværksætterånd. Selv om det er væsentligt, at der etableres EU-dækkende retlige rammer, som er gunstige for erhvervslivet, er Europa stadig nødt til at iværksætte yderligere tiltag for at fremme konkurrenceevnen. **Handlingsplanen for investering i forskning**²⁸ sigter på at gøre Europa mere attraktiv for private forskningsinvesteringer for at nå de mål, som i marts 2002 blev opstillet af Det Europæiske Råd i Barcelona, om et samlet investeringsniveau på 3 % af BNP, hvoraf 2/3 bør komme fra den private sektor. Handlingsplanen omfatter en række sammenhængende lovgivningsmæssige, koordinerende og stimulerende foranstaltninger på tværs af adskillige politikområder som f.eks. forskning, innovation, intellektuel ejendomsret, finansielle markeder, menneskelige ressourcer, regulering af produktmarkeder, skattemæssige incitament og konkurrencepolitik. Den er rettet mod medlemsstater, Kommissionen og de berørte parter (industrien, investorer og den offentlige forskningssektor) og er således et godt eksempel på et politikdokument fra Kommissionen, som omfatter en integreret tilgang til konkurrenceevne.

Når det drejer sig om at styrke forskning og fremme innovation og iværksætterånd, **afhænger fremskridtet dog hovedsageligt af medlemsstaterne selv** og af viljen til at træffe de nødvendige afgørelser på nationalt plan. Også her bør medlemsstaterne se på, hvordan nationale politikker spiller sammen og påvirker konkurrenceevnen. **Den åbne koordinationsmetode** kan være et værdifuldt redskab til at sætte sig ud over kompetencespørgsmålet og sætte EU i stand til at bidrage til fremskridt på områder, hvor EU ikke har lovgivningsbeføjelser. Under hensyntagen til nationale forskelle hjælper den med at opnå større konsistens/konvergens i de nationale politikker i forhold til aftalte EU-målsætninger ved at indføre en mekanisme for gensidig læring, som er baseret på udbredelse og udveksling af god praksis og benchmarking på specifikke områder. Metoden sikrer også periodisk overvågning af de opnåede fremskridt gennem opstilling af indikatorer og mål og gennemførelse af peer reviews.

Medlemsstaterne bør især optrappe deres bestræbelser på at styrke indsatsen på følgende områder i forbindelse med den åbne koordinationsmetode:

- *Erhvervspolitik*: Rådet opfordrede i november 2002 medlemsstaterne og Kommissionen til at fortsætte arbejdet med kvantitative og kvalitative mål på frivillig basis inden for syv

²⁷ Disse foranstaltninger blev meddelt i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/34/EF om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter og bestemmelser om informationssamfundstjenester.

²⁸ Meddelelse "Investering i forskning: en handlingsplan for Europa (KOM(2003) 226 endelig/2) af 4.6.2003.

politikområder, som ifølge resultattavlen for erhvervspolitik er afgørende for konkurrenceevnen, og til at overveje tilrettelæggelsen af periodisk overvågning, evaluering og peer review for at drøfte politikker, som er udformet i medlemsstaterne. Rådet opfordrede også medlemsstaterne og Kommissionen til at øge promoveringen af iværksættervirksomhed og små virksomheder ved at opstille kvantitative og kvalitative mål inden for rammerne af det europæiske charter for små virksomheder for at gøre det muligt at vurdere de hidtil opnåede fremskridt før Det Europæiske Råds forårsmøde i 2004.

- *Innovation*: Medlemsstaterne og Kommissionen bør intensivere deres samarbejde og styrke eksisterende processer til koordinering af innovationspolitikker på nationalt plan inden for rammerne af situationsoversigten over innovation i Europa. Medlemsstaterne og Kommissionen bør også opstille fælles mål for styrkelse af innovation i EU og indføre en vurderingsmekanisme, hvorigen gennem der gøres status over de opnåede fremskridt.
- Og senest inden for *forskningspolitik og etableringen af et europæisk forskningsrum*: Rådet opfordrede medlemsstaterne og Kommissionen til at bruge den åbne koordinationsmetode som redskab til at dele erfaringer og udarbejde ensartede reformer for at sikre fremskridt hen imod målsætningerne om 3 % investeringer i forskning og især for at støtte de dele af handlingsplanen om investering i forskning, som afhænger af medlemsstaterne. Det samme gælder foranstaltninger på området for menneskelige forskningsressourcer, især foranstaltninger i forbindelse med det europæiske forskningsrums mobilitetsstrategi og de nødforanstaltninger, som findes i den for nylig vedtagne meddelelse om forskerkarrierer²⁹.

I denne sammenhæng er der for at nå de strategiske mål, der blev opstillet i Lissabon, et presserende behov for at reformere uddannelses- og erhvervsuddannelsesystemerne under hensyntagen til deres strukturelle svagheder³⁰.

5.4. Kommissionens bidrag

Kommissionen vil bidrage til at give Rådet, Europa-Parlamentet og medlemsstaterne et mere sammenhængende indblik i dens arbejde vedrørende konkurrenceevne ved systematisk at redegøre for, hvilke synergier mellem forskellige politiske foranstaltninger der direkte bidrager til at fremme konkurrenceevnen. Kommissionen er i gang med en screening af de fleste EU-politikker for at finde ud af, hvordan de kan gøre endnu mere for at forbedre industriens konkurrenceevne.

I sin indsats for at forbedre konkurrenceevnen agter Kommissionen først at udarbejde en analyse på horisontalt plan og på sektorplan for at se, hvor der bør sættes ind. Først derefter vil den træffe de nødvendige foranstaltninger på det lovgivningsmæssige område og for så vidt angår forskning, innovation og iværksætterånd.

Endelig vil Kommissionen i højere grad fokusere på de forslag, som den vil foretage en udvidet konsekvensanalyse af i forbindelse med forelæggelsen af sit årlige arbejdsprogram. Bilag 1 indeholder nærmere oplysninger om de hovedinitiativer til forbedring af konkurrenceevnen, som Kommissionen har til hensigt at iværksætte eller følge op i løbet af de næste 12 måneder.

²⁹ Meddelelse: "Forskere i det europæiske forskningsrum: et fag mange muligheder", KOM(2003) 436 af 18.7.2003.

³⁰ Se fodnote 10.

6. CONCLUSIONS

En løbende strukturel omlægning af vores økonomiske systemer, hvor tjenesteydelsessektoren får en stadig mere betydningsfuld rolle, er uundgåelig af økonomiske hensyn. Nogen udflytning og andre tilpasninger vil nødvendigvis følge i kølvandet herpå. Det betyder sociale og økonomiske trangstider for dem, der er direkte berørt. Tjenesteydelsestiltagende betydning i økonomien er ikke ensbetydende med, at industriproduktionen vil falde. Faktisk har denne udvikling hidtil været ledsaget af en fortsat vækst i industriproduktionen på trods af faldende beskæftigelse i industrien, hvilket er blevet muliggjort af den støt voksende industriproduktivitet.

Den langsommere produktivitetsvækst betyder dårligere konkurrenceevne. Dette giver årsag til bekymring, fordi det indebærer en risiko for, hvordan vores industrier vil klare sig, og for vores evne til at håndtere strukturelle tilpasninger. For tab af konkurrenceevne i industrien og afindustrialisering er to sider af samme sag.

De foreliggende data frembyder ingen afgørende beviser på, at Europa befinder sig i en afindustrialiseringsproces i egentlig forstand. Alligevel giver den igangværende tilpasning af vores økonomiske systemer økonomiske problemer på lokalt plan, selv om økonomien på nationalt plan har det bedre som følge af en forbedret ressourceallokering. For at afhjælpe denne situation og forbedre jobskabelsen er det af afgørende betydning, at produktivitetspotentialet sættes op og konkurrenceevnen styrkes. I denne henseende er investeringer i forskning, innovation, uddannelse og it samt en ændret tilrettelæggelse af arbejdet de vigtigste ingredienser i overgangsprocessen. Endelig er det vigtigt at foregribe og forberede sig bedre på de krav, som tilpasningerne stiller.

Denne meddelelse indeholder kun en foreløbig analyse af udviklingen. I de kommende måneder vil Kommissionen uddybe analysen og fremsætte forslag i forbindelse med opfølgningen af dens meddelelse om industripolitikken. Forslagene vil desuden komme til at indgå i det forberedende arbejde til de fremtidige finansielle overslag, der skal udgøre grundlaget for et politisk projekt for det udvidede EU fra 2006 og videre frem.

Kommissionen har gentagne gange anerkendt konkurrenceevnens betydning for den økonomiske situation. Den vil fortsat insistere på, hvor vigtigt det er at øge produktivitetsvæksten, og vil benytte sig af lejligheden til at tage dette spørgsmål op igen i den rapport, der kommer i foråret 2004.

Det er ligeledes af uhyre stor betydning, at Europa-Parlamentet og Rådet træffer beslutning om de vigtige forslag angående konkurrenceevnen, som de har fået forelagt. Det er vigtigt, at begge institutioner tager fuldt hensyn til alle de konsekvenser, som deres beslutninger måtte have for konkurrenceevnen. Rådet har tildelt konkurrencerådet en vigtig opgave, idet sidstnævnte skal konsulteres og afgive sit syn på vigtige forslag angående konkurrenceevnen, som ikke direkte falder under dets ansvarsområde. For at udføre denne opgave må Rådet overveje, hvordan samspillet mellem de forskellige dele skal foregå. Europa-Parlamentet har allerede udviklet sådanne mekanismer.

Den europæiske konkurrenceevne berøres også af foranstaltninger på nationalt plan. Økonomisk integration betyder, at den samlede konkurrenceevne ikke kan adskilles fra konkurrenceevnen på andre niveauer. Medmindre medlemsstaterne hver især træffer de foranstaltninger, der er nødvendige på deres niveau, kan EU's konkurrenceevne ikke sikres.

Kommissionen fortsætter sit analysearbejde for at afdække vigtige konkurrencespørgsmål. Når der er behov for det, fremsætter den forslag efter først at have overvejet, om spørgsmålet kan løses ad anden vej end lovgivningens, og efter at have konsulteret de interesserede parter og udarbejdet en konsekvensanalyse.

BILAG 1

Kommissionens aktiviteter og initiativer angående konkurrenceevnen

1. Industripolitik som middel til at takle de udfordringer, som EU's industri står over for

Gennem grundige analyser og regelmæssig overvågning af situationen inden for specifikke sektorer sættes Kommissionen i stand til at kortlægge de fornødne foranstaltninger, som sikrer virksomhederne passende vilkår til at udvikle og realisere deres konkurrencemæssige potentiale. I Kommissionens meddelelse af december 2002 om industripolitik, tilkendegav Kommissionen, at de fleste EU-politikker vil kunne bidrage til at skabe et gunstigt erhvervsklima, hvilket ville sikre EU nogle vilkår, der kan hjælpe det med at takle de udfordringer, det opstillede for sig selv i Lissabon og Göteborg. Især insisterede Kommissionen på, at der er et behov for at anvende en **afbalanceret tilgang til EU's strategi for bæredygtig udvikling** og sikre, at udviklingen af én søjle for bæredygtig udvikling ikke sker på bekostning af andre.

I 2003 gennemførte Kommissionen en **intern screening** af de fleste EU-politikker. Dette har ført til en analyse af visse horisontale spørgsmål, der ligger til grund for forskellige politikker som f.eks., **hvilken rolle viden spiller for økonomisk udvikling og vækst**, eller **hvilken vekselvirkning der er mellem produktivitetsvækst og stigninger i beskæftigelsesfrekvensen**. En anden indsats fokuserede på industriens konkurrenceevne og miljøbeskyttelse med det formål at skabe større konvergens mellem analyser, som henholdsvis understøtter miljøpolitik og industripolitik. Screeningen kortlagde også mulighederne for at tilpasse EU's politikker, så de i højere grad bidrager til at fremme industriens konkurrenceevne, samtidig med at disse politikkers primære mål respekteres. Som følge af heraf har Kommissionen fundet potentielle synergier, som bl.a. omfatter:

- **Regionalpolitik:** håndtering af udvidelsens industrielle konsekvenser, især på sektorniveau; bedre stimulering af regionale innovationssystemer.
- **Forsknings- og udviklingspolitik:** teknologifora som et vigtigt initiativ, som kan bidrage til at forbedre industriens konkurrenceevne på sektorniveau, både på centrale teknologiområder og i veletablerede industrier.
- **Infomationssamfundspolitikker:** Stimulering af udvikling, indførelse og brug af ikt, som er en vigtig tilde til produktivitetsstigning og øget effektivitet i den offentlige sektor, ved hjælp af en tresidet strategi: eEurope-handlingsplanen, stimulering af konkurrence og investeringer via et pålideligt system af retsregler og fremme af innovation gennem støtte til forskning og udvikling.
- **Uddannelsespolitik:** fremskridt i indsatsen for anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, foranstaltninger til overvågning af manglende færdigheder og for at sikre udbuddet af kvalificeret arbejdskraft og indgåelse af partnerskaber mellem uddannelsessektoren og erhvervslivet med henblik på at fremme iværksætterinitiativer vil alt sammen gavne industrien.
- **Handelspolitik:** udvikling af det indre markeds eksterne dimension, f.eks. ved at fremme EU's tilgange til lovgivning på det teknologiske område og spørgsmål

vedrørende overensstemmelsesvurderinger; forbedre EU's eksportørers adgang til tredjelandemarkeder; for så vidt angår tekstil- og beklædningsindustrien, fremme af de konkurrenceforbedrende faktorer, der knytter sig til innovation, forskning, færdigheder, teknologi og merværdi, med henblik på at forbedre tilpasningsmulighederne, navnlig med udsigt til afskaffelsen af de resterende kvotaer i tekstil- og beklædningsindustrien.

- **Miljøpolitik:** undersøgelse af frivillige alternativer til lovgivning, udvikling af en bæredygtig produktionspolitik og analyse af vilkårene for yderligere udvikling af økoindustriernes omkostninger samt afvejning af de kortsigtede omkostninger og de langsigtede fordele ved forbedret miljøbeskyttelse.
- **Konkurrencepolitik:** potentiale for analyse af en række vigtige spørgsmål vedrørende industrien konkurrenceevne, f.eks. spørgsmålet om det relevante geografiske marked, eller hvordan innovation og udbredelsen heraf kan fremmes på en måde, som er i overensstemmelse med konkurrencereglerne.
- **Skattepolitik:** anvendelse af hjemlandets skatteregler for små og mellemstore virksomheder kunne bane vejen for oprettelse, udvikling og overførsel af virksomheder; øget anvendelse af forskellige instrumenter såsom udveksling af god praksis kunne inspirere medlemsstaterne til forbedringer i deres skattemæssige behandling af virksomheder uden at skabe kompetenceproblemer.
- **Det indre marked:** en optimering af forsvarsindkøbene ville gavne industrien enormt.
- **Beskæftigelsespolitik:** en drøftelse af konkurrencespørgsmålene i den sociale sektordialog ville være nyttig.
- **Sundheds- og forbrugerbeskyttelsespolitik:** sikring af at målene om et højt sundheds- og forbrugerbeskyttelsesniveau opfyldes uden at påvirke virksomhedernes, navnlig de små og mellemstore virksomheders, konkurrenceevne.
- **Transport- og energipolitik:** det er nødvendigt at tage højde for den langsigtede udvikling i energi- (navnlig prisniveauer) og transportsektorerne, ikke mindst med hensyn til deres indvirkning på den industrielle konkurrenceevne. Derudover vil EU forfølge sine egne strategier i spørgsmål om standarder i internationale fora som ICAO og IMO.

Kommissionen agter at fremkomme med mere fyldestgørende oplysninger om resultaterne af screeningsprocessen i begyndelsen af 2004.

2. Videre arbejde for pålidelige retlige rammer

Kommissionen vil fortsætte bestræbelserne på at forbedre de retlige rammer for virksomhederne ved at fremsætte vigtige initiativer:

- *Et velfungerende indre marked for varer:* Kommissionen agter at fremsætte en række lovgivningsforslag, som har til formål at gøre det indre marked for produkter mere velfungerende. Et forslag til **forordning om anvendelsen af gensidig anerkendelse** vil

tage sigte på at forbedre den frie bevægelighed for varer inden for ikke-harmoniserede sektorer. Forelæggelse af et **forslag, der behandler aspekter vedrørende alle de sektorer, der er omfattet af den "nye metode"**, vil gøre det muligt at styrke sammenhængen mellem direktiver, der bygger på den "nye metode", og tilstræbe en ensartet anvendelse.

- *En moderniseret statsstøtteordning:* Kommissionen er i færd med at iværksætte adskillige initiativer som led i dens igangværende arbejde med reform og modernisering af reglerne for statsstøtte. Denne indsats har til formål at forenkle godkendelsen af støtte, som fremmer Fællesskabets økonomiske målsætninger, samtidig med at der opretholdes en skarp kontrol med mere forvridende former for støtte. De foreslåede initiativer indeholder:
 - et udkast til lovgivning om udvidelse af **gruppefritagelsen for statsstøtte for FoU til også at omfatte små og mellemstore virksomheder**, som ventes vedtaget i starten af 2004. Dette vil i høj grad forenkle gennemførelsen af ordninger, som skal støtte små og mellemstore virksomheders forskning i medlemsstaterne.
 - En revision af Fællesskabets regningslinjer for **statsstøtte til redning og omstrukturering** af virksomheder i vanskeligheder for at sikre hurtigere godkendelse af redningsforanstaltninger, samtidig med at de negative virkninger, som længerevarende omstrukturingsforanstaltninger har for konkurrencen, vil blive minimeret.
 - Kommissionen agter inden udgangen af 2003 at iværksætte konsultationer med medlemsstaterne om en væsentligt forenklet tilgang til vurdering af visse former for støtte, som enten på grund af beløbet eller de sektorer, inden for hvilke de tildeles, sandsynligvis ikke har nogen væsentlige virkninger for konkurrencen eller handelen internt i Fællesskabet. Dette gælder især støtte til opfyldelse af vigtige EU-målsætninger, som f.eks. forskning og udvikling, miljøbeskyttelse, oprettelse af nye og bedre job, fremme af uddannelse og af små og mellemstore virksomheder.
- *Et ægte indre marked for tjenesteydelser:* Tjenesteydelser udgør næsten 70 % af EU's BNP og beskæftigelse. I mange sektorer som turisme, distribution, byggeri, anlægsarbejde, konsulentvirksomhed og arbejdsformidling er det indre marked imidlertid langt fra en realitet. Opsplitning af reglerne forhindrer tjenesteydere i at høste stordriftsfordele, resulterer i forringet effektivitet, kvæler konkurrencen og begrænser servicesektorens potentiale til at skabe mere dynamiske iværksættere og flere job. Inden udgangen af 2003 vil Kommissionen fremsætte et **forslag til direktiv om tjenesteydelser i det indre marked**, som etablerer en retlig ramme for udbydelse af tjenesteydelser på tværs af medlemsstaternes grænser. Det vil **blive suppleret af ikke-lovgivningsmæssige foranstaltninger**, som tager sigte på at forbedre virksomhedsrelaterede tjenesteydelsers konkurrenceevne og fremme iværksætteraktivitet inden for disse sektorer. Endnu et forslag vil **udvide den ordning for indberetning af national lovgivning, der finder anvendelse på området vedrørende varer og telekommunikation, til også at omfatte servicesektoren**. Medlemsstaterne bør prioritere en hurtig vedtagelse og gennemførelse af disse forslag højt, såfremt de skal nå at få en reel indvirkning på EU's økonomi før 2010-fristen, som blev fastsat i Lissabon. Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt at koncentrere bestræbelserne om det kommende forslag om tjenesteydelser. **Direktivet om gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, forordningen om salgsfremme og rammedirektivet om illoyal handelspraksis** er tæt forbundet med forslaget til direktiv

om tjenesteydelser og er af afgørende betydning for realiseringen af det indre marked for tjenesteydelser.

- *Fuldende det indre marked for finansielle tjenesteydelser:* En integration af de finansielle tjenesteydelser og finansmarkeder vil fungere som katalysator for konkurrenceevnen og væksten på tværs af alle sektorer i økonomien. Den vil mindske virksomhedernes og især innovative eller højteknologiske nystartede virksomheders kapitalomkostninger. Da der allerede er vedtaget 36 ud af de 42 foranstaltninger, som blev opstillet i handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser, er reformen på dette område allerede godt i gang. Kommissionen vil i 2004 fremlægge de sidste forslag i forbindelse med handlingsplanen, bl.a. et nyt **direktiv om kapitalkrav**, og vil iværksætte drøftelser med deltagelse af alle de vigtigste interessenter for at gøre status over integrationen af EU's finansielle markeder.
- Der er endnu meget at gøre på *detailområdet* med hensyn til både varer og tjenesteydelser for at sikre, at det indre marked fungerer hensigtsmæssigt, og for at tilskynde til transaktioner på tværs af grænserne. Kommissionen har allerede påtaget sig at **revidere de eksisterende EF-bestemmelser på forbrugerbeskyttelsesområdet** med henblik på at afdække hindringer på det indre marked og identificere områder, der kunne konsolideres og forenkles. I 2004 udarbejder Kommissionen en strategi og et arbejdsprogram for denne revision.

3. *Fremme af forskning, innovation og iværksætterånd*

På baggrund af en række initiativer og aktioner, der blev iværksat i 2002 og 2003 vil Kommissionen videreføre indsatsen og fremsætte forslag til fremme af forskning, innovation og iværksætterånd i hele EU.

- I forbindelse med Kommissionens bestræbelser på at skabe et europæisk forskningsrum og tilskynde til øgede investeringer i forskning, oprettes **europæiske teknologifora**³¹ på vigtige områder inden for teknologiudvikling. De europæiske teknologifora bringer forskellige offentlige og private interessenter sammen for at drøfte udformning og gennemførelse af en fælles vision og strategi for udvikling og anvendelse af vigtige teknologier i Europa. Deres mål er at foranledige en øget og mere effektiv forskningsindsats samt at behandle spørgsmålet om ikke-tekniske hindringer. De kan også give værdifuldt input til arbejdet i forbindelse med de enkelte sektorer konkurrenceevne. På grundlag af de europæiske teknologiforas første erfaringer inden for luftfart og jernbanetransport påbegyndte Kommissionen iværksættelsen af et **europæisk partnerskab for en bæredygtig hydrogenøkonomi** for at bidrage til udviklingen af en integreret strategi for dette vigtige brændstof i fremtiden. Der oprettes yderligere teknologifora på vigtige områder³², og den første statusrapport er under udarbejdelse. Inden juni 2004 skal processen med at lancere den første bølge af europæiske teknologifora være tilendebragt.
- Der vil blive arbejdet på at etablere europæiske strategier eller fremme fælles teknologiudvikling inden for rum-, forsvars- og sikkerhedsrelaterede sektorer i den hensigt at sikre et konkurrencedygtigt industrielt grundlag på disse områder på langt sigt:

³¹ Som angivet i meddelelsen "Investering i forskning: En handlingsplan for Europa", KOM(2003) 226/2 endelig af 4.6.2003 og Kommissionens vækstinitiativ.

³² F.eks. genomforskning, landevejstransport, bestemte områder inden for nanoteknologi og it samt stål.

- Kommissionens meddelelse "European Defence – Industrial and Market Issues"³³ har hjulpet med at sætte fokus på fordelene ved oprettelsen af et indre marked for forsvarsprodukter og behovet for øget samarbejde om indkøb og om forsvars- og sikkerhedsrelateret forskning. Følgelig vil Kommissionen i 2004 forelægge en **grøn bog om offentlige indkøb i forsvarssektoren** og en **europæisk håndbog om standardisering af forsvarsmateriel** (til brug for forsvarrets indkøbskontrakter). Der er endvidere oprettet en gruppe af fremtrædende luftfartskyndige for at **udvikle en vision og at rådgive om retningslinjerne for et fremtidigt sikkerhedsrelateret forskningsprogram**. I denne ånd vil der i december 2003 blive fremsat forslag til en forberedende aktion vedrørende sikkerhedsrelateret forskning med et budget på 65 mio. EUR for perioden 2004-2006. Den skal ifølge planen vedtages og lanceres i starten af 2004. Endelig bidrager Kommissionen til arbejdet med at oprette et **agentur inden for udvikling af forsvarskapacitet, forskning, anskaffelse og forsvarsmateriel** som besluttet af Det Europæiske Råd i juni 2003.
 - Rumforskning er en "kapacitetsbyggende" industri, som bidrager til gennemførelsen af en lang række fællesskabspolitikker fra miljø, landbrug og transport til udvikling af samarbejde og eksterne forbindelser, og som har et enormt socialt, økonomisk og kommercielt potentiale. **Hvidbogen om europæisk rumforskningspolitik**³⁴ er en opfordring til alle aktører om at nå nye mål og takle nye udfordringer. Den omfatter en strategi, grundlæggende retningslinjer for hovedaktørernes rolle- og ansvarsfordeling, en handlingsplan samt indledende tanker om ressourcer. De politiske målsætninger omfatter en mere sikker og forudsigelig ramme, inden for hvilken aktørerne kan planlægge, investere og opbygge deres andel af de hurtigt voksende kommercielle og institutionelle markeder. Det internationale GALILEO-program om radionavigation via satellit, **GMES** (Global Monitoring for Environment and Security), og dets potentielle muligheder for at give fjerntliggende områder og landdistrikter adgang til bredbånd og andre teknologier og dermed bidrage til at mindske de "digitale skel" er nogle af de aktiviteter, som er omhandlet i hvidbogen. Begge initiativer vil drage nytte af den mekanisme, som er planlagt i rammeaftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og ESA.
- Kommissionen har med sin meddelelse om biovidenskab og bioteknologi³⁵ skabt en ramme for indsatsen i **sektorerne biovidenskab og bioteknologi**, som er centrale elementer i den spirende vidensbaserede økonomi. Handlingsplanen, som består af 30 punkter, fastlægger en integreret strategi for industriens konkurrenceevne, der tager sigte på at udnytte forsknings- og innovationspotentialet og samtidig udvider perspektivet til at inkludere samfundsmæssige og lovgivningsmæssige spørgsmål. Utilstrækkelig kapital er en stor hindring for bioteknologivirksomheder, der ønsker at vokse og konsolidere sig fra startfasen til et mere modent stade. Vejen frem skal findes i et samarbejde mellem Kommissionen, EIB-gruppen og medlemsstaterne, som skal undersøge deres respektive instrumenter fra investeringsfonde til skattesystemer med henblik på at optimere

³³ Meddelelsen "European Defence – Industrial and Market Issues – Towards an EU Defence Equipment Policy" (KOM(2003) 113 endelig af 11.3.2003 (foreligger ikke på dansk).

³⁴ Hvidbogen "Space: a new European frontier for an expanding Union - An action plan for implementing the European Space policy", KOM(2003) 673 af 11.11.2003 (foreligger ikke på dansk).

³⁵ Meddelelsen "Biovidenskab og bioteknologi - En strategi for Europa" KOM(2002) 27 endelig af 23.1.2002.

udnyttelsen af den eksisterende kapacitet. På dette område såvel som i andre forskningsbaserede og stærkt innovative industrier er det af grundlæggende betydning, at der findes et velfungerende europæisk marked for risikovillig kapital.

- Kommissionen og Den Europæiske Investeringsbank (EIB) fortsætter deres tætte samarbejde for at sikre komplementaritet og udnytte synergier mellem deres respektive instrumenter til fremme af forskning og udvikling. EIB planlægger en væsentlig stigning i sin tildeling af finansiering til forskning og innovation fra de 15,3 mia. EUR, den har investeret siden 2000, til over 50 mia. EUR for hele årtiet frem til 2010 inden for rammerne af det nye "**Innovation 2010-initiativ**" (**i2010i**). Desuden vil indsatsen blive koncentreret om at optimere brugen af den bredere vifte af instrumenter, der indføres af EIB, for bedre at imødekomme virksomhedernes behov på forskellige udviklingsstrin, navnlig finansieringen af store tværnationale FoU-projekter (dvs. som led i vækstinitiativet), og for at lette adgangen til risikovillig kapital for hastigt voksende virksomheder i teknologibaserede sektorer.
- I overensstemmelse med de industripolitiske målsætninger og handlingsplanen for forskningsinvesteringer er det Kommissionens agt som led i den kommende **handlingsplan om innovation** at kortlægge kriterier til definition af innovative virksomheder, som vil muliggøre en mere effektiv anvendelse af Fællesskabets politikker og gøre det lettere at målrette nationale initiativer, der indvirker på innovation. Fællesskabsrammen bør også styrke en europæisk enighed om "nødvendigheden af at innovere" ved at gøre det muligt at fastlægge præcise og kvantificerede mål på lovgivningsområdet og ved at tilskynde til støtteforanstaltninger. Handlingsplanen **bør mobilisere aktørerne på innovationsområdet** og koordinere deres indsats gennem en række foranstaltninger, der skal komplettere **det europæiske forsknings- og innovationsområde** ved at udvikle sidstnævnte med henblik på at styrke tværnational teknologioverførsel og øge antallet og effektiviteten af klynger i Europa. dette indebærer f.eks. initiativer til oprettelse af et "europæisk netværk af netværk" inden for teknologioverførsel, professionaliseringen af lokale og regionale netværk og støttestrukturer for virksomheder, f.eks. ved hjælp af kvartalsvise attester, udmærkelsesemblemer eller uddannelse inden for intellektuel ejendomsret, sammenkobling af europæiske initiativer med andre internationale aktioner såsom EUREKA, fastlæggelse af god praksis eller eventuelt en kvalitetsattest for klynger (med inddragelse af de berørte sektorer). Innovation er et flerdimensionalt fænomen, og disse aktioner vil derfor også dække de ikke-teknologiske aspekter af innovation såsom **ledelsesinnovation eller design**.
- I forbindelse med **grønbogen om iværksætterånd**, som blev udgivet i begyndelsen af 2003, blev der iværksat en bred debat om, hvordan iværksættervirksomhed og virksomhedsvækst kan fremmes. Reaktionen på den offentlige høring, som afsluttedes i juni 2003, indikerede et behov for en bred koordineret tilgang, hvorigennem initiativer på forskellige politikområder og forskellige politiske niveauer kan gøres forenelige og understøtte hinanden indbyrdes. Kommissionen vil i 2004 fremlægge en **handlingsplan for at takle de vigtigste af de kortlagte udfordringer**. Handlingsplanen vil omfatte en række politikområder og behandle tre emner: Nedbringelse af hindringerne for iværksætterne i Europa, især små og mellemstore virksomheder; frigørelse af iværksætternes ambitioner om vækst; og tilskyndelse til at starte egen virksomhed. Der vil blive lagt særlig vægt på områder, hvor der er behov for hurtige målbare fremskridt såsom uddannelse af iværksættere, styrkelse af statusopgørelser, større lydhørhed over for små og mellemstore virksomheder, social beskyttelse af små og mellemstore virksomheder, etablering af virksomhedsnetværk og fremme af netværk til støtte for virksomheder.

- De europæiske uddannelsessystemer og erhvervsuddannelsessystemer udviser strukturelle svagheder og trænger til at blive reformeret hurtigt, hvis Lissabon-målene skal nås. Uden resolute reformer og investeringer vil vi uden tvivl sakke yderligere bagud på dette område. På grundlag af konklusionerne fra den arbejdsgruppe, der blev nedsat som led i initiativet "uddannelse og erhvervsuddannelse 2010" og de nationale rapporter om uddannelse, livslang læring og mobilitet har Kommissionen udarbejdet en række forslag til reform, som står at læse i den netop vedtagne meddelelse³⁶ om dette emne. Der fokuseres på fire løftestænger: reformen koncentrerer sig om investeringer i centrale punkter i hvert land; livslang læring skal være en realitet; der skabes et Europa for uddannelse og erhvervsuddannelse, og initiativet "uddannelse og erhvervsuddannelse 2010" sikres sin rettmæssige plads i Lissabon-strategien.
- I 2004 fortsætter Kommissionen og medlemsstaterne drøftelserne om de politiske og lovgivningsmæssige rammer for strukturfonds- og samhørighedsfondsinterventioner efter 2006. Støtte til forskning, innovation og iværksætterånd vil få en central placering i fremtidige strategier for regional udvikling.

³⁶

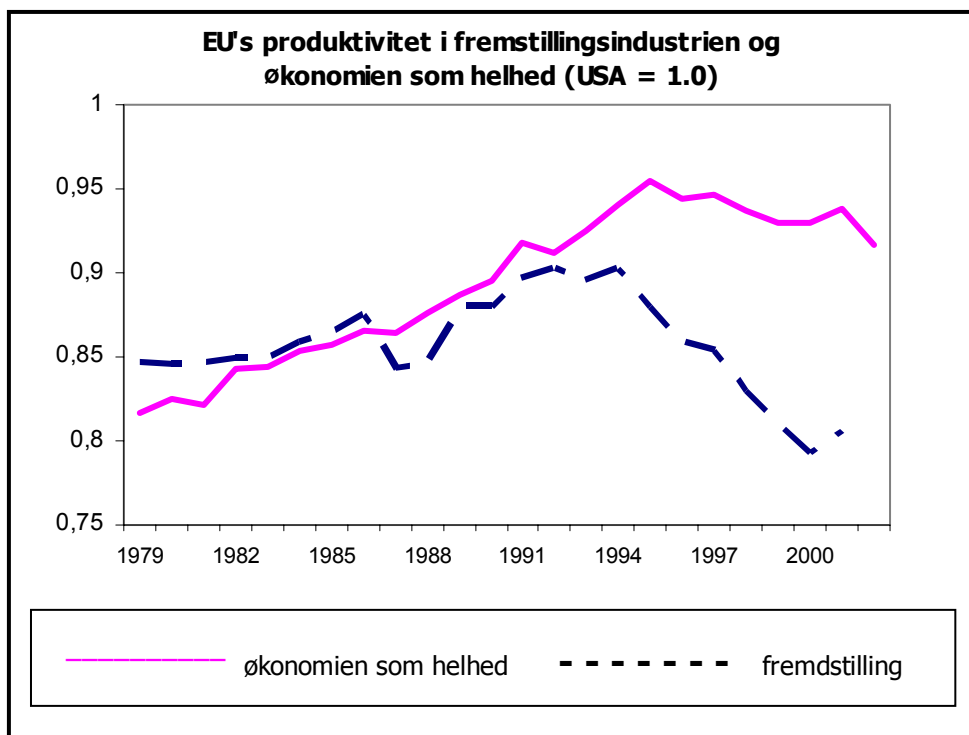
Se fodnote 10.

Bilag 2: Grundlæggende tal for fremstillingsindustrien							
	Værditilvækst, vækst i beskæftigelse og arbejdsproduktivitet 1979-2001*			Andel af fremstillingsindustrien*		Handelsbalance for EU15*	
	(Samlet årlig vækst i %)			(i % af værditilvækst, 1995-priser)		(mia. EUR)	
Erhvervslivet	Værditilvækst (1995-priser)	Beskæftigelse	Arbejdskraft Produktivitet	1979	2001	1989	2001
Elektronrør	8.5	-0.1	8.6	0.2	1.0	-	-
Telekommunikationsudstyr	7.3	-1.2	8.6	0.4	1.6	-	-
Kontormaskiner	7.4	-0.6	8.0	0.3	1.2	- 16.3	- 33.5
Radio- og tv-modtagere	3.9	-2.3	6.3	0.3	0.6	- 11.9	- 17.7
Minedrift og brydning	-0.2	-5.1	4.9	3.4	2.5	-	-
Kemikalier	3.4	-1.3	4.7	4.7	7.5	14.0	53.5
Andre instrumenter	2.5	-1.8	4.4	0.4	0.5	-	-
Metalindustri	0.7	-3.1	3.7	2.9	2.6	- 5.1	- 15.6
Elektricitets-, gas- og vandforsyning	2.2	-1.2	3.4	7.1	8.6	- 0.5	0.6
Beklædning	-0.2	-3.4	3.2	2.2	1.6	- 9.1	- 29.1
Andre elektriske maskiner og apparater i.a.n.	2.5	-0.7	3.2	2.4	3.2	3.5	4.6
Bygning og reparation af skibe og både	-0.1	-3.3	3.1	0.6	0.5	-	-
Papirmasse, papir og papirprodukter	2.0	-1.0	3.0	1.8	2.1	0.8	5.3
Jernbane- og transportmateriel i.a.n.	0.7	-2.1	2.8	0.4	0.3	34.7	68.3
Luft- og rumfartøjer	2.1	-0.6	2.7	0.9	1.1	-	-
Videnskabelige instrumenter	2.4	-0.2	2.6	1.1	1.4	- 1.6	0.8
Tekstiler	-0.8	-3.2	2.3	3.7	2.3	- 0.2	- 0.8
Ikke-metalliske mineralprodukter	1.1	-1.3	2.3	3.6	3.4	5.4	7.6
Motorkøretøjer	1.6	-0.7	2.3	4.5	4.8	16.7	43.3
Læder og fodtøj	-1.1	-3.3	2.2	1.4	0.9	0.9	- 3.0
Træ og varer af træ og kork	1.1	-1.0	2.1	1.7	1.6	- 4.4	- 4.8
Isoleret tråd	1.1	-1.0	2.1	0.3	0.3	-	-
Gummi og plastic	2.4	0.6	1.8	2.7	3.5	2.5	4.4
Fødevarer, drikkevarer og tobak	1.1	-0.6	1.7	7.1	6.9	2.3	7.0
Trykkeri- og forlagsvirksomhed	1.6	-0.1	1.7	3.7	4.0	1.7	3.1
maskinindustrien	0.6	-1.1	1.7	7.7	6.7	-	-
Jern- og metalvareindustri	0.8	-0.8	1.6	6.7	6.1	5.4	6.9
Møbler, anden fremstillingsvirksomhed, genbrug	0.4	-0.7	1.1	3.2	2.7	2.0	- 6.2
Mineralolieindustri, koks og nukleart brændsel	-3.6	-2.0	-1.7	2.8	0.9	- 7.5	- 6.4

Kilde: *M. O'Mahoney og B. van Ark (ed. 2003): *EU Productivity and Competitiveness: An Industry Perspective - Can Europe Resume the Catching-up Process?* En undersøgelse udarbejdet for Generaldirektoratet for Erhvervspolitik. *Eurostat: *Panorama of European Business*, 2002-udgaven; markeringen "-" betyder, at der ikke foreligger tal.

BILAG 3

Den langsommere produktivetsstigning i EU's fremstillingsindustri i de senere år afspejles også i en kraftig forringelse af produktiviteten målt i forhold til produktiviteten i USA

Kilde:

M. O'Mahoney og B. van Ark (ed. 2003): *EU Productivity and Competitiveness: An Industry Perspective - Can Europe Resume the Catching-up Process?* En undersøgelse udarbejdet for Generaldirektoratet for Erhvervspolitik.